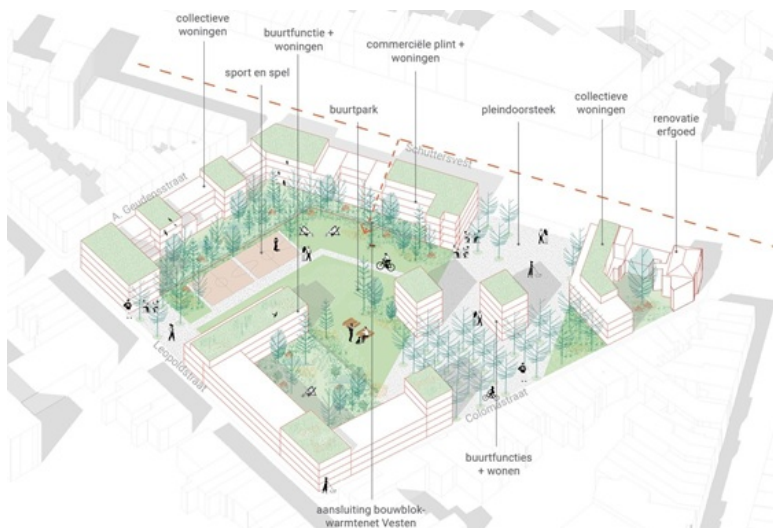

Klimaatwijk Mechelse Vesten toont hoe ruimtelijke transformatie belangrijk is in de strijd tegen de huidige klimaatverandering

17 april 2023

Een ruimtelijke transformatie van steden en dorpen blijkt een belangrijke stap te zijn om de uitdagingen van de huidige klimaatverandering aan te gaan. In opdracht van het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid, het Team Vlaams Bouwmeester en het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap onderzocht Ingenium samen met een multidisciplinair team de 'Klimaatwijk Mechelse Vesten'.

De opdrachtgevers lanceerden in het voorjaar van 2020 een projectoproep om lokale besturen te ondersteunen bij concrete reconversieprojecten op schaal van de wijk. Dit met een grote focus op de uitdagingen van energie, klimaat en ruimte: de Klimaatwijken. Door deze uitdagingen op niveau van de wijk aan elkaar te koppelen liggen er mogelijke opportuniteiten. Uit de ingezonden wijkprojecten werden drie Klimaatwijkprojecten uitgekozen in Mechelen, Leuven en Kortrijk. Voor elk van deze projecten werd vervolgens een multidisciplinair studieteam aangesteld. Ingenium kreeg de kans om deel uit te maken van het studieteam in Mechelen.

Door ontwerpend onderzoek, gesprekken met interne en externe experts en door het betrekken van de juiste actoren, kabinetten en administraties werd een intens proces voor deze Klimaatwijk doorlopen. De complexe opgave van het verbouwen en vernieuwen van bestaande (woon)wijken is een werk van lange adem en vraagt een intense samenwerking tussen ontwerpers, bewoners, technische experts, overheden, ... Tegelijk is het een extreem urgente opgave. De snelheid waarmee de verouderde gebouwen moeten aangepast worden is namelijk erg hoog indien we de klimaatdoelstellingen willen bereiken en onze steden en gemeenten zo snel mogelijk fossielvrij willen maken. Enkel door op een collectieve schaal en op een geïntegreerde manier na te denken over deze transitie-opgave, kan een solide verhaal uitgezet worden.

De Klimaatwijk Mechelse Vesten onderscheidt zich omdat het zich focust op twee verschillende noden. Er wordt zowel op de haalbaarheid van het ontwikkelen van een warmtenet langs de Vesten, een stadsbrede infrastructuur, als op een gerichte collectieve renovatie van appartementsgebouwen ingezet. Deze twee complementaire dynamieken zorgen voor transformatiemogelijkheden op diverse schalen en met uiteenlopende focus. De uitdaging schuilt er dan ook in om deze aspecten in één coherent transitieproject te kunnen gieten. Hiervoor zijn zowel gemotiveerde gebouweigenaars als ambitieuze bestuurders nodig. Er kunnen grote stappen gezet worden via een combinatie van stadsprojecten en het triggeren van individuele acties. Dit kan enkel gerealiseerd worden eenmaal de ambities geformuleerd zijn en de doelstellingen duidelijk worden.

Naast technische en ruimtelijke strategieën is het binnen deze transitieopgave essentieel om een gedragen project te kunnen voorleggen. De Stad Mechelen werkt daarom zowel aan een integrale warmtestrategie voor het grondgebied als aan een warmtecoalitie waarin diverse stakeholders verzameld zijn en waar het transformatieproces naar een fossielvrije omgeving centraal staat. Specifiek voor de Mechelse Vesten wordt er ingezet op de VME's (Verenigingen van Mede-Eigenaars) van de appartementsgebouwen. Aangezien zij de toegang bieden tot een collectieve renovatie van gebouwen langs de stadsring nemen zij een belangrijke positie in. Deze collectieve renovatie is namelijk uiterst noodzakelijk.

Het ontwerpend onderzoek voor de Klimaatwijk Mechelse Vesten zocht naar inzichten op verschillende schaalniveaus, om op die manier een zo compleet mogelijke benadering te verkrijgen.

Enerzijds vormt het onderzoek op gebouwschaal een cruciale insteek om de renovatiemogelijkheden en de uitdagingen omtrent beeldkwaliteit van de gebouwen langs de Vesten mee in kaart te brengen. De gebouwen werden onderverdeeld in typologiën en haalbaarheidsstudies werden uitgevoerd om de mogelijkheden te onderzoeken.

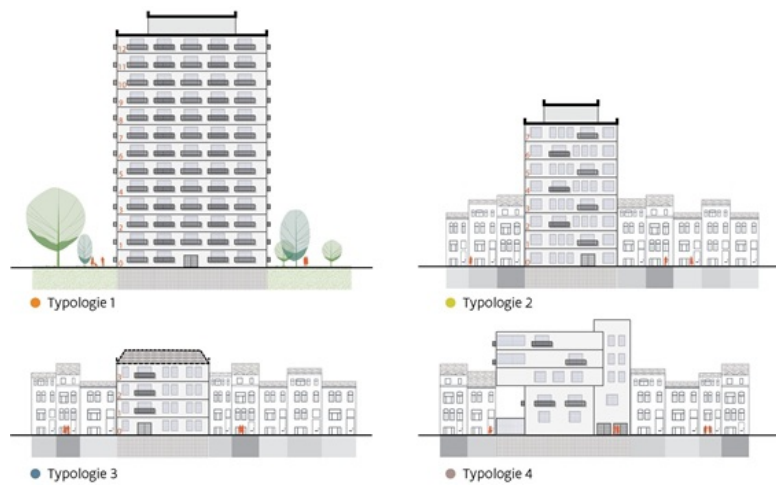
Vervolgens zorgt de schaal van de Vesten als geheel voor de strategische blik op stadsschaal. Hier kunnen de meer grootschalige ingrepen en strategieën uitgewerkt worden, zoals de technische infrastructuur op stadsschaal of de noodzakelijke ingrepen in de publieke ruimte.

Tot slot is ook de (tussen)schaal van het bouwblok van groot belang binnen dit ontwerpend onderzoek. Ze laat immers toe om de uitdagingen op een collectieve manier te benaderen, waarbij de ruimtelijke insteken voor kernversterking, verdichting, ontpitting en programma essentieel zijn. Het bouwblok kan zo het ontbrekende puzzelstuk vormen tussen de gebouw- en stadsschaal.

Er werd een wijkwarmteplan opgesteld die zorgt voor een duidelijke doelstelling, een heldere aanpak en concrete aanbevelingen voor de toekomst van de wijk.

Hoewel de probleemstelling voor dit ontwerpend onderzoek heel helder is en de noodzaak voor een oplossing urgent wordt, blijkt uit het onderzoek dat er nog heel wat uitdagingen zijn die het ruimtelijk-energetische aspect overstijgen. Dit onderzoek reikte dan ook opportuniteiten en insteken aan die eerste stappen zijn om de ambities tot realiteit te maken, maar die nog van verdere haalbaarheidsonderzoeken zullen afhangen.

Meer weten over dit project? Neem contact op met Joris Dedecker via 050 40 45 30 of joris.dedecker@ingenium.be.

Ondertussen werd het [rapport van deze Klimaatwijk](#) opgesteld en kan het online geraadpleegd worden.